

**UDRUŽENJE SUDIJA/SUDACA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

PRAVO I PRAVDA
ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

SARAJEVO, GODINA XXIII, BROJ 1., 2025.

Dr.sci. Ljiljana Filipović, sutkinja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine;

**KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH
DJELA U PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE**

Sažetak: Krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine predstavlja kriminalizaciju organiziranja i postajanja članom bilo kakvog oblika udruživanja u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji. Radi se o pripremanju krivičnog djela kao posebnom krivičnom djelu. U ovom radu dat je kratak osvrt na osnovna zakonska obilježja ovog krivičnog djela, njihovo tumačenje u praksi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i odnos ovog krivičnog djela sa naknadno učinjenim krivičnim djelom. Svrha rada je i ukazivanje na pitanja koja u praksi nisu do kraja raspravljena a tiču se suštine zakonskog uređenja ovog krivičnog djela. U zaključku je ukazano na određene aspekte krivičnopravne regulacije udruživanja radi činjenja krivičnih djela koje bi trebalo preispitati u cilju efikasnijeg suprotstavljanja organiziranom kriminalu.

Ključne riječi: udruživanje radi činjenja krivičnih djela, grupa ljudi, udruženje, pripremanje kao posebno krivično djelo.

Summary: The criminal offence of Associating for the Purpose of Perpetrating Criminal Offences from Article 340 of the Criminal Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina represents the criminalization of organizing and becoming a member of any form of association with an aim of perpetrating criminal offences prescribed by law in the Federation. It is about the preparation of a criminal act as a separate criminal offence. This paper provides a brief overview of the basic legal characteristics of this criminal offence, their interpretation in the practice of the Supreme Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina, and the relationship of this criminal offence with a subsequently committed criminal offence. The purpose of the paper is also to highlight the issues that have not been fully discussed in practice, and which pertain to the essence of the legal regulation of this criminal offence. In the conclusion, certain aspects of the criminal law regulation of association for the purpose of committing criminal offences were pointed out, which should be reconsidered in order to more effectively combat organized crime. **Keywords:** associating

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

for the purpose of perpetrating criminal offences, group of people, association, preparation as a separate criminal offence.

I Uvod

Za razliku od krivičnog djela Organizirani kriminal (prvobitno, Zločinačka organizacija) iz člana 342. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine¹ (u daljem tekstu: KZ FBiH), krivično djelo Uruživanje radi činjenja krivičnih djela, sada propisano u članu 340. KZ FBiH, postojalo je i ranije u krivičnom zakonodavstvu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH). Članom 346. ranije važećeg KZ FBiH² (Uruživanje radi činjenja krivičnih djela) bilo je propisano kao posebno krivično djelo organiziranje skupine osoba koja ima za cilj vršenje krivičnih djela određenih zakonom za koja se može izreći pet godina zatvora ili teža kazna (stav 1.) i pripadništvo takvoj skupini osoba (stav 2.). I ranije važeći KZ FBiH predviđao je mogućnost oslobađanja od kazne pripadnika skupine koji otkrije skupinu prije nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično djelo (stav 3.). Takva mogućnost nije bila predviđena za organizatora skupine. Ovo krivično djelo nalazilo se u Glavi XXX ranije važećeg KZ FBiH – Krivična djela protiv javnog reda i pravnog prometa.

U Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine³ (KZ BiH) krivično djelo istovjetnog naziva i skoro identične sadržine (član 249.) nalazi se u glavi koja nosi naziv Dogovor, pripremanje, udruživanje i organizirani kriminal (Glava XXII). U Krivičnom zakoniku Republike Srpske⁴ (KZ RS) krivično djelo Uruživanje radi vršenja krivičnih djela (član 365.) nalazi se u grupi krivičnih djela protiv javnog reda i mira (Glava XXVIII). U KZ FBiH kao i u Krivičnom

¹Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17).

²Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH, broj 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 i 59/02.)

³Krivični zakon Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18, 46/21, 31/23 i 47/23).

⁴Krivični zakonik Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 64/17, 104/18 – odluka US RS, 15/21, 89/21, 73/23, Službeni glasnik BiH, broj 9/24 – odluka Ustavnog suda BiH, Službeni glasnik RS, broj 105/24 – odluka US, 19/25, Službeni glasnik BiH, broj 14/25 – odluka Ustavnog suda BiH i Službeni glasnik RS, broj 31/2025).

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

zakonu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵ (KZ BD BiH), ovo krivično djelo se nalazi u Glavi XXIX – Krivična djela protiv pravosuđa. Osim udruživanja radi činjenja krivičnih djela, u ovoj glavi KZ FBiH inkriminirani su, između ostalog, i dogovor za učinjenje krivičnog djela⁶, pripremanje krivičnog djela⁷, učestvovanje u grupi ljudi koja učini krivično djelo⁸, učinjenje krivičnog djela u sastavu grupe za organizirani kriminal⁹ i izrada i nabavka oružja i sredstava namijenjenih učinjenju krivičnih djela¹⁰.

U okviru drugih grupa krivičnih djela, propisana su u KZ FBiH posebna krivična djela udruživanja radi činjenja određenih krivičnih djela. To su krivična djela Osnivanje udruženja ili nabavljanje sredstava za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona (član 165., Glava XV – Krivična djela protiv ustavnog poretka Federacije) i Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga (član 238. stav 2., Glava XXI – Krivična djela protiv zdravlja ljudi).

Za razliku od ranije važećeg, sada važeći KZ FBiH, u istoj glavi kao i krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela (član 340.), propisuje krivično djelo Organizirani kriminal (član 342.) kojim je inkriminirano učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji u sastavu tačno određenog oblika kriminalnog udruživanja – grupe za organizirani kriminal. U literaturi se navodi da je riječ o jednoj zajedničkoj (zbirnoj) inkriminaciji koja vršenje svih krivičnih djela u okviru određenog oblika kriminalnog udruženja predviđa kao kvalifikatornu okolnost za sva ta djela.¹¹

Kod određenih krivičnih djela kojima se inkriminira njihovo učinjenje u sastavu određenog oblika kriminalnog udruživanja primijenjena je drugačija legislativna tehnika. Na primjer, kod krivičnog djela Otmica iz člana 180. stav 2. KZ FBiH ili krivičnog djela Samovlašće iz člana 370. stav 2. tog zakona, učinjenje krivičnog djela u sastavu različitih oblika udruživanja propisano je kao kvalifikatorna okolnost a kod krivičnog djela Organizirana trgovina

⁵ Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj 19/20, 3/24 i 14/24).

⁶ Član 338. KZ FBiH.

⁷ Član 339. KZ FBiH.

⁸ Član 341. KZ FBiH.

⁹ Član 342. KZ FBiH.

¹⁰ Član 343. KZ FBiH.

¹¹ Babić, M.: „Komentar Krivičnog zakonika Republike Srpske (Opšti dio)“, GrafoMark, Banja Luka, 2021. godina, str.151. Babić ovo mišljenje iznosi u vezi sa krivičnim djelom Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja iz člana 366. KZ RS.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

ljudima iz člana 210b. KZ FBiH ta okolnost je osnov postojanja posebnog krivičnog djela.

Postojanje posebnih krivičnih djela kojima se inkriminira učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji u sastavu određenog oblika kriminalnog udruživanja odnosno kod kojih je to kvalifikatorna okolnost koja krivičnom djelu daje teži vid i za koji je propisana teža kazna, otvara složeno pitanje odnosa tih krivičnih djela sa krivičnim djelom Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH.

II Oblici i zakonski elementi krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH

Krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH ima dva osnovna oblika.

Prvi oblik ovog krivičnog djela čini onaj ko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna (stav 1.). Za ovaj oblik krivičnog djela propisana je kazna zatvora od jedne do deset godina.

Drugi oblik ovog krivičnog djela čini onaj ko postane članom grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. (stav 2.). Za ovaj oblik krivičnog djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

Iz zakonskog opisa krivičnih djela iz stava 1. i 2. ovog člana proizilazi da su radnje učinjenja ovih krivičnih djela organiziranje grupe ljudi ili udruživanje tri ili više osoba (stav 1.) odnosno postajanje članom takve grupe ljudi ili udruženja (stav 2.).

Radnja učinjenja prvog oblika ovog krivičnog djela svodi se na povezivanje tri ili više osoba u cilju zajedničkog kriminalnog djelovanja.¹² Koji će oblik kriminalnog udruživanja poprimiti to povezivanje i u kojoj mjeri će to udruženje biti strukturirano nije presudno za postojanje ovog krivičnog

¹² Osvrćući se na značenje radnje organiziranje skupine osoba koja ima za cilj vršenje krivičnih djela kao radnje učinjenja krivičnog djela Udruživanje radi vršenja krivičnih djela iz člana 346. ranije važećeg KZ FBiH, komentatori tog zakona navode: „To mogu biti različite radnje kao što su: pronalaženje osoba koje će uzeti sudioništvo u skupini, osiguranje sredstava za djelatnost skupine ..., stvaranje i razrada planova za konkretnu aktivnost, dovođenje u vezu članova skupine i sl.“ (Rajić, Z., Tomić, M. i Miljko, Z.: „Komentar Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (Posebni dio)“, OSCE - Ured za demokratizaciju, Mostar, 2000. godina, str. 659.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

djela.¹³ Postajanje članom grupe ljudi ili udruženja kao radnja učinjenja drugog oblika ovog krivičnog djela podrazumijeva pridruživanje kriminalnom udruženju koje je već formirano ili je u postupku stvaranja odnosno organiziranja.

Tumačeći radnje učinjenja ovih oblika krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH, Vrhovni sud FBiH je u jednoj svojoj odluci naveo: „Organizovanje grupe je djelatnost stvaranja nove ili iskorištavanja postojeće organizacije ili grupe ljudi. Kod stvaranja učinilac pronalazi, povezuje ili animira više lica za plan kriminalne djelatnosti kojim pridobija saglasnost drugih lica da u sastavu grupe pristupe vršenju jednog ili više krivičnih djela. Iskorištavanje je preusmjeravanje djelovanja neke postojeće organizacije ili grupe ljudi koja je prethodno osnovana za vršenje dozvoljenih ili nedozvoljenih djelatnosti i ciljeva i njeno usmjeravanje u vršenje krivičnih djela koja su obuhvaćena kriminalnim planom. Djelo je u ovom osnovnom obliku svršeno samim momentom povezivanja više lica (najmanje tri lica) oko zajedničke ideje, zamisli ili cilja vršenja krivičnih djela. Postajanje pripadnikom grupe je stupanje u članstvo grupe usmeno ili pismeno izjašnjavanje o članstvu u grupi ili neposredno faktičkim putem preduzimanje pojedinih djelatnosti kojima se ostvaruje kriminalni cilj radi čijeg ostvarenja je i osnovana takva grupa. Pri tome oblik organizovanja i unutrašnja organizaciona struktura nemaju značaja za postojanje djela. Djelo postoji već

¹³ Isti autori, komentarišući krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 346. ranije važećeg KZ FBiH, ističu: „Za pojam ovakvog oblika udruživanja nije potrebno postojanje posebnih formalnosti glede organiziranja skupine niti posebna pravila o njezinom ustroju i djelovanju kao ni bliža povezanost njezinih pripadnika, dovoljna je saglasnost više osoba da će zajednički vršiti kaznena djela. Uvjet za postojanje skupine nije međusobno poznavanje članova skupine, kao ni prostorna povezanost osoba koje čine skupinu, ovo tim prije što organizirano vršenje kaznenih djela najčešće podrazumijeva znatan stupanj konspirativnosti i prostorne disperzije sudionika.“ (Rajić, Z., Tomić, M. i Miljko, Z.: „Komentar Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (Posebni dio)“, OSCE - Ured za demokratizaciju, Mostar, 2000. godina, str. 659. Iako su ova zapažanja uglavnom primjenjiva i pri tumačenju zakonske dispoziciji krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH, određenu rezervu treba imati prema stavu da je za postojanje krivičnog djela dovoljna saglasnost više osoba da će zajednički vršiti krivično djelo ne samo zbog toga što je za postojanje krivičnog djela iz člana 340. KZ FBiH potrebno udruživanje tri ili više osoba nego i zato što se zahtijeva organiziranje grupe ljudi ili udruživanje tri ili više osoba što podrazumijeva ne samo saglasnost volja tih osoba nego i njihovo povezivanje, određeno koordiniranje i zajedničku akciju.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

samim procesom organizovanja i nije nužno da je formirana čvrsta organizacija i da je ona već počela i formalno djelovati.“¹⁴

Kada je riječ o samom zakonskom određenju radnji učinjenja ovog krivičnog djela, uočljivo je da zakonodavac pri određivanju radnje učinjenja krivičnog djela iz stava 1. koristi nesvršene glagolske oblike („organizira“ i „udružuje“). Iako je Vrhovni sud FBiH u jednoj svojoj odluci (koja se, doduše, odnosila na okončano organiziranje grupe ljudi u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji), konstatirao da je: „kod krivičnog djela Udruživanje radi vršenja krivičnih djela iz stava 1. člana 340. KZ FBiH, djelo dovršeno kada je došlo do organizovanja udruženja za vršenje krivičnih djela“¹⁵, upotreba u zakonskom opisu ovog krivičnog djela nesvršenih zakonskih oblika za označavanje radnje učinjenja, nameće pitanje da li je za postojanje krivičnog djela iz stava 1. nužno i da je došlo do organiziranja grupe ljudi ili stvaranja udruženja.¹⁶

S druge strane, za označavanje radnje učinjenja oblika ovog krivičnog djela iz stava 2., zakonodavac koristi svršeni glagolski oblik („postane“) i, uz to, postojanje grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. što može otvoriti pitanje da li se stavom 2. inkriminira tek pridruživanje postojećoj grupi ljudi ili udruženju ili i sudjelovanje u svojstvu člana u formiranju grupe ljudi ili udruženja. Vrhovni sud FBiH je o tom pitanju zauzeo stav: „Za djelo iz stava 2. istog člana dovoljno je faktičko članstvo u udruženju za vršenje krivičnih djela ili pristupanje takvom udruženju koje se tek osniva“¹⁷.

U stavu 3. i 4. ovog člana propisani su osnovi za fakultativno oslobođenje od kazne učinitelja krivičnih djela iz stava 1. i 2. i to tako što je propisano da član grupe ljudi koji otkrije grupu ili član udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio krivično djelo, može se osloboditi kazne (stav 3.) te da će se organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi učinjenje krivičnog djela iz stava 1. kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi kazne (stav 4.).

¹⁴ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 014378 18 Kž 12 od 29.08.2019. godine.

¹⁵ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 014378 18 Kž 12 od 29.08.2019. godine.

¹⁶ Takvo shvatanje se može naći i u literaturi: „Djelo postoji već samim procesom organizovanja i nije nužno da je finalizirano stvaranje jedne čvrste organizacije...“ Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z. „Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH“, Knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske unije, Sarajevo 2005. godine, str. 800.

¹⁷ Isto.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

Dakle, za razliku od naziva krivičnog djela i zakonskog opisa oblika krivičnog djela iz stava 1., zakonodavac u stavu 2., 3. i 4., pri propisivanju lakšeg oblika ovog krivičnog djela te fakultativnih osnova za oslobođenje od kazne učinitelja, izričito koristi izraz „udruženje“, koji je prethodno definiran u općem dijelu KZ FBiH. U zakonskim odredbama u sva četiri stava ovog člana, upotrebljava se izričito izraz „grupa ljudi“ i to alternativno sa izrazima „udružuje“ i „udruženje“.

Izrazi „grupa ljudi“ i „udruženje“ su definirani u općem dijelu KZ FBiH.

Prema KZ FBiH, „grupa ljudi je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog činjénja krivičnih djela, pri čemu svaka od tih osoba učestvuje u učinjenju krivičnog djela“ (član 2., stav 19.) a „udruženje je bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba“ (član 2., stav 16.)

Alternativna upotreba ovih izraza u ovim zakonskim odredbama jasno govori da učinitelj ovog krivičnog djela može biti i organizator odnosno član nekog drugog oblika udruženja a ne samo „grupe ljudi“.

Budući da je prema KZ FBiH, udruženje bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba, očito je da se pod tim izrazom imaju smatrati i drugi, tim zakonom izričito definirani oblici udruživanja. To su „organizirana grupa ljudi“ (grupa ljudi koja je formirana, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg učinjenja krivičnog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijenu organizaciju - član 2. stav 20.) i „grupa za organizirani kriminal“ (organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora preko tri godine ili teža kazna - član 2. stav 21.). Međutim, pošto zakonski opis oblika krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. i 2. KZ FBiH, inkriminiranje organiziranja i postajanja članom udruženja u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonima u Federaciji ne ograničava na zakonom izričito propisane oblike kriminalnog udruživanja, čini se logičnim zaključiti da je inkriminirano svako udruživanje odnosno povezivanje tri ili više osoba u cilju činjenja krivičnih djela.

Za postojanje i jednog i drugog oblika krivičnog djela potreban je i jedan subjektivni element - preduzimanje radnje učinjenja u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji. To znači da se djela mogu učiniti samo s direktnim umišljajem.

S obzirom na zakonska obilježja oblika ovog krivičnog djela iz stava 1. i 2. člana 340. KZ FBiH, može se zaključiti da se u konkretnom slučaju radi o pripremanju krivičnog djela kao samostalnim krivičnim djelima. Takav stav je

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

naša krivičnopravna teorija zauzela još u početku primjene zakona o krivičnom postupku iz 2003. godine: „Izvršilac osnovnog oblika krivičnog djela je organizator, a djelo predstavlja inkriminaciju pripremnih radnji, koja ima karakter samostalnog krivičnog djela (*delictum sui generis*).“¹⁸

Budući da se radi o pripremanju krivičnog djela kao posebnom krivičnom djelu, u slučaju učinjenja krivičnog djela radi čijeg činjenja je grupa ljudi organizirana ili stvoreno drugo udruženje ili čiji se pripadnik postalo, postojaće stjecaj tog učinjenog krivičnog djela i krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. ili stav 2. KZ FBiH.

U zakonskom opisu krivičnog djela iz stava 1. navodi da se radnja učinjenja preduzima u cilju činjenja krivičnih djela a ne krivičnog djela. Ta okolnost se ne može zanemariti pri opredjeljenju da li se može dati konačan i jedinstven stav o odnosu krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH i krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH.

Nadalje, krivično djelo iz stava 1. postoji ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna. Zakonodavac, dakle, za primjenu ovog zakonskog subsidijariteta ne traži da je za takvo udruživanje propisana teža kazna. U KZ FBiH, posebna kazna za takvo udruživanje je propisana kod krivičnog djela Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH. O odnosu ovog oblika krivičnog djela Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. KZ FBiH i krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. ili 2. KZ FBiH, Vrhovni sud FBiH se u svojoj praksi izričito izjasnio: „... djelo iz stavka 2. članka 238. KZ FBiH čini onaj tko organizira grupu ljudi u cilju učinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovog članka ili tko postane članom takve organizirane grupe ljudi. Iz samog zakonskog određenja slijedi da se ovo djelo iscrpljuje u samom organiziranju grupe ljudi radi činjenja djela iz stavka 1. ovog člana, odnosno u postajanju članom takve organizirane grupe, a organizirana grupu ljudi u smislu članka 2. stavak 20. KZ FBiH je grupa ljudi koja je formirana, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg učinjenja kaznenog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva, niti razvijenu organizaciju. Dakle, po svojoj samoj zakonskoj definiciji radnje učinjenja kaznenog djela Neovlašćena proizvodnja i stavljanja u promet

¹⁸ Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z. „Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH“, Knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske unije, Sarajevo 2005. godine, str. 800.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

opojnih droga iz članka 238. stavak 2. KZ FBiH, iscrpljuje se samim organiziranjem grupe ljudi radi učinjenja djela iz stavka 1. ovog člana, odnosno u postajanju članom takve organizirane grupe ljudi i za poduzimanje takvih radnji, u članku 238. stavak 2. KZ FBiH propisana je posebna kazna. Ovo djelo predstavlja poseban oblik kaznenog djela Udruživanje radi činjenja kaznenih djela iz članka 340. stavak 1. i 2. KZ FBiH i po svojoj sadržini radnje učinjenje ovog kaznenog djela predstavljaju pripremne radnje, koje su zbog svoje izuzetne opasnosti inkriminirane kao samostalno kazneno djelo.¹⁹

Potrebno je naglasiti da je kriminaliziranje udruživanja radi učinjenja krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH, koje je kriminalizirano u stavu 2. tog člana, ipak uže od kriminalizacije udruživanja radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. i 2. KZ FBiH. Naime, slijedom zakonske dispozicije krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, kod ovog krivičnog djela radi se o kriminaliziranju organiziranja i postajanja članom jednog oblika kriminalnog udruživanja – organizirane grupe ljudi a ne bilo kojeg udruženja.

U sudskoj praksi često se osporavalo postojanje organizirane grupe ljudi tvrdnjama o nepostojanju dokaza o čvrstoj povezanosti osumnjičenih ili optuženih osoba. Vrhovni sud FBiH je u više svojih odluka istakao da za zaključak o postojanju organizirane grupe ljudi nije neophodno utvrđenje čvrste i permanentne veze i komunikacije između članova grupe ili između organizatora i članova grupe: „Pored toga, bez osnova su žalbeni navodi branitelja da osnovana sumnja nije potkrijepljena nijednim dokazom u pobijanom rješenju, budući da je prvostepeni sud za takav svoj zaključak naveo sasvim određene razloge, koji se žalbom i ne dovode u pitanje, već branitelj ukazuje na druge dokaze, iz kojih se po stavu iz žalbe, ne može dovesti u vezu njegov branjenik sa ostalim članovima organizirane grupe ljudi. Taj zaključak nije doveden u pitanje ni žalbenim navodima da iz dokaza na koje se pozvao prvostepeni sud, ne proizilazi nijedna telefonska komunikacija između ovog optuženog i navodnog organizatora te grupe ljudi, optuženog F.S., te da ne poznaje optužene K.E. i M.E. i da sa njima nije ni komunicirao. Ovo stoga, što za zaključak o postojanju osnovane sumnje da je optuženi bio član organizirane grupe u smislu člana 2. tačka 20. KZ FBiH, nije potrebno utvrditi da je postojalo poznanstvo ili neposredni kontakt, kako između organizatora grupe i svih njenih članova, tako i svih njenih članova međusobno, budući da se organizirana grupa ljudi, u smislu pomenute

¹⁹ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 024016 18 Kž 17 od 14.10.2019. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

zakonske odredbe, definira kao grupa ljudi koja je formirana, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg učinjenja krivičnog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge i koja ne mora imati slijed članstva niti razvijenu organizaciju. Prema tome, za zaključak o pripadnosti organiziranoj grupi ljudi, dovoljno je utvrditi da su njeni članovi svjesni da djeluju kao članovi grupe ljudi koja je organizirana radi počinjenja krivičnih djela, pa kako je s tim u vezi prvostepeni sud dao razloge zbog kojih smatra da su optuženi u ovom predmetu, pa tako i optuženi B.I., bili svjesni da postupaju kao članovi organizirane grupe ljudi formirane radi neovlaštenog prometa opojne droge (a koji razlozi se žalbom ne dovode u pitanje), onda su irelevantni prethodno navedeni žalbeni navodi. I na kraju, nasuprot žalbenoj tvrdnji branitelja, sud je izvršio stvarnu analizu dokaza na kojima je zasnovao svoj zaključak o postojanju osnovane sumnje da je i optuženi B.I. učinio krivično djelo iz člana 238. stav 2. KZ FBiH kao član organizirane grupe ljudi formirane radi neovlaštenog prometa opojnom drogom i da je imao svijest o pripadnosti toj grupi (strane 47., 48. i 49. obrazloženja), pa nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka na koju branitelj u žalbi ukazuje.²⁰

III Pojedina specifična pitanja krivičnih djela udruživanja radi činjenja krivičnih djela u praksi Vrhovnog suda FBiH

Jedna od specifičnosti u primjeni zakonske odredbe kojom je inkriminirano udruživanje radi učinjenja krivičnih djela je nedosljedna sudska praksa pri samom pravnom kvalificiranju krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH.

Naime, preduzimanje radnje učinjenja s ciljem činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji predstavlja poseban zakonski element ovog krivičnog djela. Stoga činjenični opis djela u optužnici i u izreci presude mora sadržavati činjenice i okolnosti koje ukazuju da je udruživanje preduzeto radi činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji. To ne podrazumijeva precizno opisivanje tih krivičnih djela ali u činjeničnom opisu moraju biti navedene činjenice i okolnosti na osnovu kojih se može zaključiti da je udruživanje izvršeno u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji.

To je dovelo do različite prakse tužiteljstava i sudova: da se radnje optuženog jednostavno kvalificiraju kao krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. ili stav 2. KZ FBiH ili kao krivično

²⁰ Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 029462 20 Kž 30 od 03.02.2020. godine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

djelo Uruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. ili stav 2. KZ FBiH u vezi sa određenim krivičnim djelom u cilju čijeg učinjenja je organizirano udruženje (na primjer, krivično djelo Uruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. KZ FBiH).

Vrhovni sud FBiH nije imao priliku u svojim odlukama izjasniti se o ovom pitanju. Pri davanju odgovora biće potrebno imati u vidu da se radi o pripremanju kao posebnom krivičnom djelu koje se smatra dovršenim preduzimanjem radnje učinjenja u zakonom navedenom cilju i čija egzistencija ne ovisi o tome da li se pristupilo učinjenju krivičnog djela u cilju čijeg učinjenja je formirano udruženje.

Već je istaknuto da krivično djelo Uruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH predstavlja propisivanje pripremanja krivičnog djela kao posebnog krivičnog djela. Iako su komentatori domaćih zakona o krivičnom postupku iz 2003. godine to isticali već na početku njihove primjene, praksa prvostepenih sudova u FBiH nije dosljedno slijedila taj stav.

Zakonska odredba o granicama ispitivanja prvostepene presude prema kojoj drugostepeni sud ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom, a po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen krivični zakon,²¹ onemogućavala je Vrhovni sud FBiH da se izričito izjasni o tom pitanju sve do prijema predmeta u kojem se prvostepena presuda pobijala od strane kantonalnog tužitelja zbog povrede krivičnog zakona učinjene u korist optuženih. Odlučujući o toj žalbi, Vrhovni sud FBiH je uvažio žalbene navode kantonalnog tužitelja koji su se odnosili na povredu krivičnog zakona i prvostepenu presudu, kojom su optuženi bili oglašeni krivima zbog krivičnog djela Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, preinačio u pravnoj ocjeni djela tako da je radnje optuženih, za koje su oglašeni krivima prvostepenom presudom, pravno kvalificirao kao krivično djelo Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH u stjecaju sa produženim krivičnim djelom Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1., u vezi sa članom 55., a sve u vezi i sa članom 54. KZ FBiH, uz sljedeće obrazloženje: „Prije svega valja ukazati na to da se odredbama člana 238. i člana 239. KZ FBiH osigurava cjelovitost krivičnopravne zaštite od različitih oblika zloupotrebe opojnih droga. Prema članu 238. KZ FBiH, krivično djelo Neovlašćena proizvodnja i stavljanja u promet opojnih droga ima tri oblika. Osnovni oblik ovog krivičnog djela

²¹ Član 321. ZKP FBiH.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

propisan je u stavu 1. člana 238 KZ FBiH i čini ga onaj ko neovlašteno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašteno stavlja u promet materiju ili pripravke propisom proglašene opojnom drogom. Iz navedenog slijedi da se osnovni oblik ovog djela može učiniti sa više različitih i alternativno određenih radnji izvršenja tako da svaki od navedenih oblika predstavljaju radnju učinjenja ovog krivičnog djela ukoliko se ona vrši neovlašteno.

S druge strane, djelo iz stava 2. člana 238. KZ FBiH čini onaj ko organizira grupu ljudi u cilju učinjenja krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ili ko postane članom takve organizirane grupe ljudi. Iz samog zakonskog određenja slijedi da se ovo djelo iscrpljuje u samom organiziranju grupe ljudi radi činjenja djela iz stava 1. ovog člana, odnosno u postajanju članom takve organizirane grupe, a organizirana grupa ljudi u smislu člana 2. stav 17. KZ FBiH²² je grupa ljudi koja je formirana, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg učinjenja krivičnog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva, niti razvijenu organizaciju. Dakle, po svojoj samoj zakonskoj definiciji radnje učinjenja krivičnog djela Neovlašćena proizvodnja i stavljanja u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, iscrpljuje se samim organiziranjem grupe radi učinjenja djela iz stava 1. ovog člana, odnosno u postajanju članom takve organizirane grupe ljudi i za preduzimanje takvih radnji, u članu 238. stav 2. KZ FBiH propisana je posebna kazna. Ovo djelo predstavlja poseban oblik krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. i 2. KZ FBiH i po svojoj sadržini radnje učinjenje ovog krivičnog djela predstavljaju pripremne radnje, koje su zbog svoje izuzetne opasnosti inkriminisane kao samostalno krivično djelo. Stoga, ova inkriminacija koja obuhvata djelatnost stvaranja kriminalnih udruženja je samostalnog karaktera i ne gubi svoju krivično pravnu autonomiju u slučaju izvršenja krivičnog djela radi koga je udruženje stvoreno, pa će u tom slučaju postojati sticaj ova dva djela.

Stoga se osnovano u žalbi kantonalnog tužitelja ističe da se suprotan stav prvostepenog suda izražen u pobijanoj presudi, da se u radnjama optuženih stiče samo obilježje krivičnog djela iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, a ne dva krivična djela učinjenja u sticaju, ne može prihvatiti pravilnim.“²³

²² Prema sada važećem KZ FBiH, u smislu člana 2. stav 20.

²³ Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 011262 14 Kž 5 od 18.03.2015. godine, Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH, broj 1-2/2015. godine. Zanimljivo je da se prvostepeni sud u svojoj presudi pozvao na jednu raniju presudu Vrhovnog suda FBiH

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

U praksi se postavilo i pitanje odnosa krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH i krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ FBiH u vezi sa članom 238. stav 1. KZ FBiH koje se sastoji u učinjenju u svojstvu člana grupe za organizirani kriminal krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH. Razmatrajući to pitanje, Vrhovni sud FBiH je zaključio "Bez osnova je i žalbeni prigovor branitelja osumnjičenog A.D. da se u konkretnom slučaju samo može raditi o krivičnom djelu Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, "a ne krivičnom djelu Organizirani kriminal iz člana 342. u vezi sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. KZ FBiH i krivičnim djelom Teška krađa iz člana 287. KZ FBiH". Naime, branitelj se poziva na odredbu člana 342. stav 2. KZ FBiH koja propisuje: "Ko kao član grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se...", što dalje veže za odredbu člana 238. stav 2. KZ FBiH, koja po njemu propisuje "posebnu kaznu za člana grupe" i time isključuje primjenu člana 342. stav 2. KZ FBiH u konkretnom slučaju. Međutim, iz dijela odredbe člana 342. stav 2. KZ FBiH koji predviđa njegovu supsidijarnu primjenu, tj. samo "ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna" proizilazi da se neće primjenjivati odredba člana 342. stav 2. KZ FBiH samo kada su u pitanju ona krivična djela propisana zakonom Federacije koja već u svome biću obuhvataju počinjenje tog krivičnog djela u okviru grupe za organizirani kriminal (to je npr. slučaj sa krivičnim djelom

kojom je potvrđena presuda prvostepenog suda u kojoj su slične radnje optuženih pravno kvalificirane samo kao krivično djelo Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, pa se Vrhovni sud FBiH u presudi od 18.03.2015. godine osvrnuo na taj dio obrazloženja presude prvostepenog suda: „Izneseni stav prvostepenog suda nije utemeljen ni na presudi ovog suda broj 03 0 K 007924 12 Kž od 22.05.2013. godine. U predmetu u kome je donesena navedena presuda optuženi su prvostepenom presudom oglašeni krivim za krivično djelo Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa st. 1. KZ FBiH, koje krivično djelo im je optužnicom i bilo stavljeno na teret. U žalbenom postupku pravna kvalifikacija učinjenog krivičnog djela od strane ovog suda nije ni mogla biti preispitvana, obzirom da se podnesenim žalbama navedena presuda osporavala samo u odluci o krivičnopravnim sankcijama, a shodno članu 321. ZKP FBiH, drugostepeni sud ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom, a po službenoj dužnosti samo da li je na štetu optuženog povrijeđen Krivični zakon.“

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

Prinuda prema osobi koja vrši pravosudnu funkciju iz člana 359a. stav 2. KZ FBiH). To nije slučaj sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH jer isto ne obuhvata učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji u svojstvu člana grupe za organizirani kriminal, nego isto predstavlja samostalno krivično djelo kojim su inkriminirane pripremne radnje za učinjenje krivičnog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH (organiziranje grupe ljudi u cilju učinjenja krivičnog djela iz stava 1. i postajanje članom takve organizirane grupe). Slijedom navedenog, žalbeni navodi branitelja da se u konkretnom slučaju može raditi samo o krivičnom djelu Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. KZ FBiH, a ne krivičnom djelu koje je njegovom branjeniku stavljeno na teret, tj. krivičnom djelu Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. u vezi sa krivičnim djelom Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH, su bez osnova."²⁴

Vrhovni sud FBiH nije imao priliku da se u svojim odlukama izjašnjava o već pomenutom pitanju odnosa krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1. ili 2. KZ FBiH i krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. stav 1-3. KZ FBiH tj. da li je moguć stjecaj tih krivičnih djela u slučaju kada je, nakon organiziranja udruženja radi činjenja krivičnih djela propisanih zakonima u Federaciji ili postajanja članom takvog udruženja, krivično djelo radi čijeg učinjenja je udruženje formirano i učinjeno i to u sastavu grupe za organizirani kriminal. U literaturi postoje shvatanja da je u ovakvom slučaju stjecaj između ovih krivičnih djela isključen: „Opravdanje za ovakav stav sastoji se u tome što bi se prihvatanjem sticaja u takvim slučajevima, *dvostruko kažnjavalo za istu radnju*. Dakle, kako udruživanje za vršenje krivičnih djela iz člana 365.²⁵ takođe predstavlja kvalifikatornu okolnost kod svih krivičnih djela obuhvaćenih inkriminacijom iz člana 366²⁶, po istom osnovu je isključen sticaj ovog i tih djela i u svim takvim slučajevima postoji samo inkriminacija iz člana 366. čiji krivičnopravni sadržaj obuhvata (konsumira) sva ta djela, uključujući i inkriminaciju iz člana 365.“²⁷ Međutim, čini se da obrazloženje ovog stava ipak nije potpuno. Inkriminacija iz člana 340. KZ FBiH odnosi na udruživanje

²⁴ Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 07 0 K 017415 20 Kž od 09.09.2020. godine.

²⁵ Misli se na KZ RS.

²⁶ Misli se na krivično djelo Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja iz člana 366. KZ RS.

²⁷ Babić, M.: „Komentar Krivičnog zakonika Republike Srpske (Opšti dio)“, GrafoMark, Banja Luka, 2021. godina, str.151.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

radi činenja krivičnih djela pa se postavlja pitanje da li učinjenje jednog krivičnog djela u sastavu grupe za organizirani kriminal i kvalificiranje tog krivičnog djela kao krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. obuhvata čitav krivičnopravni sadržaj krivičnog djela Udruživanje radi činenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH kada je to udruživanje učinjeno u cilju vršenja više krivičnih djela.

Zaključak

Kriminaliziranje udruživanja radi činenja krivičnih djela kao samostalnog krivičnog djela iako se radi o pripremanju krivičnog djela je nužno zbog objektivne opasnosti koju nosi kriminalno udruživanje tri ili više osoba.

Međutim, čini se neophodnim preispitati opravdanost kriminaliziranja udruživanja tri ili više osoba u cilju učinjenja bilo kojeg krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji tj. neovisno od težine krivičnog djela u cilju čijeg učinjenja je izvršeno udruživanje.

Nadalje, postavlja se i pitanje opravdanosti propisivanja iste kazne za samo udruživanje radi činenja krivičnih djela neovisno od težine krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji u cilju čijeg činenja je udruživanje izvršeno.

Na kraju, kada je u pitanju ovo krivično djelo, a s obzirom na brojnost različitih oblika kriminalnog udruživanja koje propisuje KZ FBiH (udruženje, grupa ljudi, organizirana grupa ljudi i grupa za organizirani kriminal), a koji se razlikuju s obzirom da li su formirani radi neposrednog učinjenja krivičnog djela ili trajnog, povremenog ili ponovljenog činenja krivičnih djela, da li se odnose na učinjenje bilo kojeg krivičnog djela ili krivičnog djela određene težine, te da li pretpostavljaju veći ili manji stepen organiziranosti, nameće se i pitanje opravdanosti propisivanja iste kazne za organiziranje odnosno postajanje članom bilo kojeg oblika kriminalnog udruženja.

Iako krivično djelo Udruživanje radi činenja krivičnih djela iz člana 340. KZ FBiH ima samostalan karakter tako da ne ovisi od toga da li je učinjeno ili pokušano krivično djelo radi čijeg učinjenja je izvršeno kriminalno udruživanje, postojanje ovog krivičnog djela ponovo pokreće pitanje adekvatnosti zakonskih rješenja koja se odnose na kriminaliziranje učinjenja krivičnog djela u sastavu određenog oblika kriminalnog udruženja.

Naime, u KZ FBiH kriminaliziranje učinjenja krivičnog djela u sastavu određenog oblika kriminalnog udruženja je učinjeno na različite načine.

Ljiljana FILIPOVIĆ,

KRIVIČNA DJELA UDRUŽIVANJA RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA U
PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (43-58)

Tako, različitim oblicima krivičnog djela Organizirani kriminal iz člana 342. KZ FBiH je kriminalizirano učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji u sastavu grupe za organizirani kriminal. Stoga se može reći da to krivično djela predstavlja kvalificirani oblik bilo kojeg krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji kod kojeg je kvalifikatorna okolnost učinjenje krivičnog djela u sastavu grupe za organizirani kriminal. Ali, samo pod uvjetom da za pojedino krivično djelo učinjeno u sastavu grupe za organizirani kriminal nije propisana posebna kazna. Na primjer, zakonodavac, iz teško objašnjivih razloga, kod krivičnog djela Iznuda iz člana 295. stav 2. KZ FBiH učinjenje osnovnog oblika krivičnog djela (propisanog u stavu 1. člana 295.) u sastavu grupe ljudi ili grupe za organizirani kriminal tretira kao kvalifikatornu okolnost koja učinjenom djelu daje teži vid i za koji je propisana teža kazna (kazna zatvora od jedne do deset godina). Ta kazna je znatno blaža od one kojoj bi, da nema ove posebne kazne za krivično djelo Iznuda iz člana 295. stav 2. KZ FBiH, bio podvrgnut učinitelj tog krivičnog djela kad bi njegovo krivično djelo bilo kvalificirano kao krivično djelo Organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ FBiH (kazna zatvora najmanje pet godina).

Raznolikost zakonskog reguliranja učinjenja krivičnog djela u sastavu određenog oblika kriminalnog udruženja, ilustruje i krivično djelo Organizirana trgovina ljudima iz člana 210b. KZ FBiH kojim se kriminalizira učinjenje krivičnog djela Trgovina ljudima iz člana 210a. u sastavu grupe ljudi, organizirane grupe ljudi i grupe za organizirani kriminal uz propisivanje iste kazne za učinitelja neovisno od oblika kriminalnog udruživanja u okviru kojeg je krivično djelo učinjeno.

Ovaj posljednji primjer ukazuje na neophodnost preispitivanja nužnosti postojanja svih sada propisanih oblika kriminalnog udruživanja u KZ FBiH, a, zajedno s ostalim primjerima, ukazuje na potrebu da se razmotri primjerenost postojećeg načina inkriminiranja učinjenja krivičnog djela u sastavu određenog oblika kriminalnog udruženja.

Uz redukciju zakonom propisanih oblika kriminalnog udruživanja, te, s tim u vezi učinjene izmjene u načinu reguliranja samog udruživanja radi činjenja krivičnih djela, pri čemu bi se izvršilo diferenciranje oblika tog krivičnog djela s obzirom na oblik kriminalnog udruživanja i težinu krivičnog djela u cilju čijeg učinjenja je izvršeno kriminalno udruživanje, čini se da bi više smisla imalo tretiranje samog učinjenja određenog krivičnog djela u sastavu određenog oblika kriminalnog udruženja kao kvalifikatorne okolnosti koja učinjenom krivičnom djelu daje teži vid i propisivanje kazne za taj kvalificirani oblik krivičnog djela u zakonskoj odredbi kojom je propisano to krivično djelo.